

Màrius Serra
Escriptor

OPINIÓ

El *catalax*

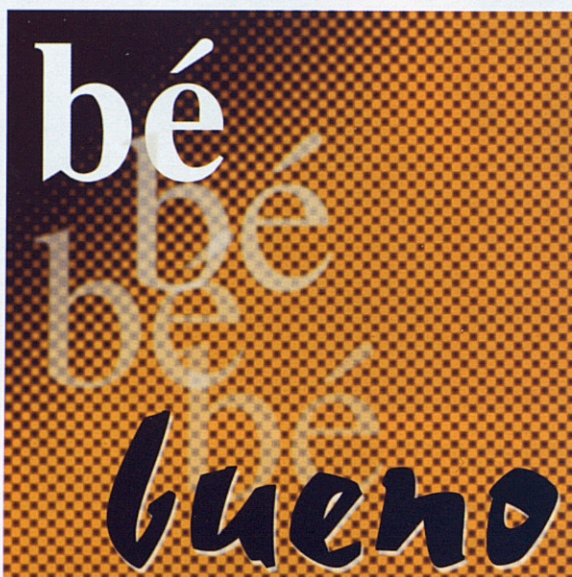
LA QUALITAT DEL CATALÀ als mitjans de comunicació és variable, però tendeix al desastre. Els mitjans escrits, fins a l'arribada de la premsa gratuïta, mantenien un nivell acceptable, però últimament l'increment de productes autoeditats n'ha augmentat el desgavell. Pel que fa al català oral que emana de la selva d'emissores de ràdio i televisió existents, al costat d'alguns professionals impecables que han aconseguit bastir un estàndard eficaç, hi ha un munt d'indocumentats amb micro que perpetren un catàleg de despropòsits consubstancials al català lax, o *catalax*, que ara es parla. Una llengua simplificada i cada cop més aliena al català legislatiu, o *catalex*, segons el descriuen les magnes obres dels nostres nombrosos gramàtics.

No és aquest un mal exclusiu del català. La relació de totes les llengües amb els mitjans massius és complexa, però és obvi que el català és més vulnerable que l'espanyol o l'anglès a l'erosió constant que provoquen les onades de disbarats amplificats pels mitjans. Quan, ara fa 30 anys, van proliferar diaris i setmanaris escrits en català, l'únic model de llengua disponible era el literari. La campanya de normalització lingüística protagonitzada per la Norma posava l'èmfasi en la recuperació de mots determinats

principal va ser la tendència als estirabots de registre. De mica en mica, durant els vuitanta, el lema espriuà va evolucionar cap a una major cura de la sintaxi que es podria resumir en un "salvem les frases!". El treball diari inherent als mitjans va polir el model estàndard, allunyant-lo de vel·leïtats cultistes d'un Institut d'Estudis Catalans que vivia dalt de la figuera. A l'*A ui*, *El Punt* o Catalunya Ràdio es van llimar arestes perquè tot llisqués. TV3 va viure des del primer dia les

sos nouvinguts s'apunten al carro. Però aquesta laxitud, probablement necessària, s'afegeix a la inexplicable desídia lingüística amb què molts professionals de la informació s'enfronten a la seva eina de treball principal. Si un activista pels drets dels animals sent una pulsio gairebé sexual per les espècies en perill d'extinció, ¿com pot ser que algú pugui plantejar-se treballar de periodista i no sentir la més mínima curiositat lingüística? Està clar que 30 anys d'ensenyament

reglat de *catalax* no han servit per inocular entre els alumnes la radical riquesa de l'eina. Al contrari, sembla com si els professionals de la informació actuessin amb el mateix prejudici amitiador amb què actuen els programadors televisius quan pretenen aconseguir molta audiència. La llengua queda simplificada per arribar a tothom.

Jordi Tarragó

contradiccions del fugir d'estudi, una frase feta emblemàtica per definir la paradoxal política lingüística de la televisió pública catalana. En el cas d'*El Temps*, s'hi afegia la complexitat de l'estàndard valencià en un marc de convivència inexistent en l'àmbit polític que es pretenia generar des del mateix mitjà.

Dècades després de la campanya amb la repel·lent Norma, l'Administració ens demana que donem corda a una dentadura postissa de plàstic *made in Hong Kong*. És obvi que, si abans s'apostava pel *catalex*, ara la prioritat és estendre l'ús del *catalax*. Tan lax com calgui perquè els nombro-

Es obvi que premsa escrita, ràdios i televisions són miralls que reflecteixen el que hem convingut a denominar realitat, però també ho és que cada mitjà ho fa amb el seu llenguatge particular. I qualsevol llenguatge requereix elaboració, ni que només sigui per simular que no hi ha hagut cap mena d'elaboració. La retòrica de la naturalitat és més difícil d'aconseguir que l'estat d'excepció lingüística. No podem confondre els errors que són fruit de la inseguretat o de la desídia amb una voluntat estilística. En ple 2005, el català als mitjans tendeix a ser un *catalax* ple de nyaps, incongruències i llocs comuns quan hauria de ser tot el contrari. Potser és que, com he llegit recentment en un gratuït, "anem de cap a caiguda".

El català als mitjans tendeix a ser un *catalax* ple de nyaps, incongruències i llocs comuns quan hauria de ser tot el contrari

que havien caigut en desús. L'obsessió era purament lexicogràfica, de manera que els escrits s'apedaçaven amb teixits molt diferents. Fins que tota una generació de lingüistes joves —els del barco pirata i la verinosa llengua— no van dominar els mitjans, el problema